

KERESZTÉNY MAGVETŐ

LXV. ÉVF.

1933. NOVEMBER—DECEMBER

6. FÜZET

Elnöki megnyitó

az U. I. T. 1933. évi közgyűlésében.

Tisztelt Közgyűlés!

Szeretettel üdvözlöm az Unitárius Irodalmi Társaságnak a mai közgyűlésünkre összesereglett tagjait s üdvözlöm nagyrabecsült vendégeinket. Évzáró beszámolóra — s a jövő évi munkaterveink megbeszélésére jöttünk össze. Mindkettő egyaránt fontos. A beszámoló már a múlté, — a terelés a jövőé, — mi pedig „ma” a kettőnek határvonalán állunk.

E határvonalon sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a múlt évi munkálkodásunknak eredménye nem meríti ki hivatásunkat, — nincs arányban kívánalmainkkal és várakozásainkkal; s még sajnálatosabb, hogy az az általános bizonytalanság, melynek ma minden intézmény és minden ember szenvedő részese, nem engedi kitervelni az okszerű jövőt sem.

Hisz terveltünk mi már, — sőt kiviteléhez is fogtunk — jövőbe néző tekintettel — sok olyannak, mit mások is helytállónak és követendőnek találtak. Uttörők voltunk úgy az irodalmi társaságnak az egyház kebelében való elhelyezkedése, — mint a vidéki irodalmi estélyek rendezése mezején. Azonban utóbbiakat is szüneteltetni kényszerültünk, midőn azok anyagi terheinek elviselésére képtelennek bizonyultunk. Terveltük az irodalmi és művészeti termékek fokozatos kiadását, azokat be is vezettük, — de a világgazdasági általános drágaság e tervünk fokozatos végrehajtásának is felfüggesztésére kényszerített.

Az a világgazdasági krízis s az annak nyomán előtört mindenoldalú bizonytalanság akadályoznak minket abban, hogy életrevaló terveinket megvalósítsuk s alapszabályszerű hivatásunkat, akaratunknak megfelelőleg, végrehajthassuk.

Átláttuk, hogy a „ma” okszerű feladata a minden vonalú óvatosság. Ha tehát nem tudtunk előhaladni, — törekedtünk hátra

se maradni; — és ez igyekezetünk némi sikerrel is járt. Ha a jövő mezején elő nem törhettünk, — igyekeztünk a multat feltárni. Hisz köztudomásulag a mult a jövő alapja. El nem feledhető nagyunk — János Zsigmond —, Erdély fejedelmének élet- és jellemrajza a mult évi munkálkodásunk értékes sikere. Bizvást reméljük is, hogy Szentmártoni Kálmán érdemes tagtársunknak ez értékes munkája már ez év végén az érdeklődés közkincsévé válik.

Voltak sokan, kik annakidején hibáztatták az irodalmi társaságnak a vallások szerinti széttagolását, — kifejezést adva annak, hogy ily tagolódás nélkül is oly kevesen vagyunk, hogy csak egy társaságot ha életerősen fenntarthatunk. Általában van igazság ebben a kifogásban, — de nem a kicsinyek szempontjából. Hisz ha mi egy nagy egységnek csak kicsiny része lettünk volna, aligha sikerülend e történelmileg nem eléggé értékelt fejedelmünket életre hívni, és magunk elébe példányképpé állítanunk.

Ha tehát mi uttörők voltunk a vallási keretben alakult irodalmi társaságok létesítésében, azt kell megállapítanunk, hogy e téren is minden hitfelekezet irodalombarátai, — a követőink; — de megállapíthatjuk azt is, hogy kezdeményezésünk sem az általános közművelődés, sem fajiságunk szempontjából nem hátrányos következményű, — sőt mintha bizonyos nemes verseny jelenségei domborodnának ki napjainkban.

Továbbá fenntartottuk és pontosan megjelentettük folyóiratunkat, a Keresztény Magvetőt is. Annak irodalmi színvonala a várakozásoknak megfelelő, — annyira, hogy több oldalról halljuk azt a kijelentést, hogy annak megjelenését még akkor sem szabad szükíteni, ha a világgazdasági krízis miatt még egy tál étellel kevesebbet is kellene ennünk.

Ezekből látszik, hogy társaságunk hivatását nem elhanyagolja, hanem a lehetőség határai között törekedett megközelíteni. A leányzó nem halt meg, még nem is mélyen aludott, — legfennebb bágyadtan cselekedett.

Egyéb vonatkozásokban jelentéseink hivatottak az elmúlt évbeli tevékenységünket a t. közgyűlés előtt ismertetni s a t. közgyűlés feladata azokat úgy irodalmi, mint pénzügyi szempontból tárgyilagosan elbírálni. Pénzügyi szempontból csak azt kell

felemlítenem, hogy a gazdasági krízisnek azt érinteni, anyagi erőnket megingatnia nem szabad. Isten segédelmével azt megvédeni elszánt akaratumk, elhatározásunk.

Ma, mikor még sem a gazdasági krízis, sem az általános bizonytalanság nem enyhült, a jövőre vonatkozó terveinket ezek mérlegelésével kell és szabad megállapítanunk. Szerény nézetem szerint a jövő évben sem szabad a lezárt év munkamezején tulerjeszkednünk.

Lebbentsünk fel újra fátyolt, ássuk ki a mult mohosodó kövei alól újra egyik nagy elődünknek a feledékenység felé haladó emlékét. Elevenítsük meg újra Jakab Eleket, Székely Mózeszt, Káli Nagyot, Krizát, Kovács Istvánt, vagy bárki mást nagy embereink köréből. Hála Istennek, annyian vannak, hogy az érdemesek közül bőven válogathatunk. Előző évi pályadijunktól megmaradott és rendelkezésünkre áll 2000 leu s ezt készséggel megtoldom még 3000 leuval. Bizvást remélem, hogy oly sok a multunkat és nagyjainkat szerető — s nagyjaink tevékenységét példaképpen elibénk állítani akaró — értékes irótársunk, hogy ezirányu elhatározásunkat és pályadijunkt a jelen év sikerének megfelelő ujjab siker fogja követni. Kérem is a t. közgyűlésnek a kérdésben vélemény nyilvánítását és elhatározását.

E gondolatokkal ismételten melegen köszöntöm társaságunk tagjait, szeretett afiait, kérem tanácskozásunkhoz az egyetlen jó Isten segédelmét és áldását és — mai közgyűlésünket megnyitom.

Dr. Ferenczy Géza,
elnök.

Régi igazságok új köntösben.

II. Jézus.

Mi emberek rendszeresen azt hisszük, hogy a történelmünket mi csináljuk. Különösen azokban a korokban, amelyekben az ember saját magát helyezi az értékek legmagasabb polcára, mint amilyen az a kor is, amely már nagyrészt hátunk mögött van, de amelynek eszmevilága még itt él haldokolva és betegségével a levegőt fertőzve miközöttünk. Az ilyen gondolkozású korok számára semmi sem esik oly távol, mint az a mélyebb belátás, hogy az emberi történelem és egyáltalán az egész történelem: a természeti világ története (ontogenézis) is egy felsőbb hatalom műve s az egész teremtett világ nem is egyéb, mint e hatalom működésének színtere s benne az egyének, társadalmak, nemzetek csupán csak egy magasabbrendű akarat átvevő alanyai. A kantói gondolat, hogy t. i. én „*teremtem*” meg az eszményeimet s én alkotom meg még a tárgyi világot is körülöttem, ma is érvényben van, de csak mint valami lehangoló, mint az emberi gyarlóságot bizonyító szomorú igazság. Az egyetemes, mindenkét betöltő, mindenekre érvényes igazság, életideál *fölöttünk áll* fényes dicsőségben s forrása minden emberi akaratnak és minden emberi megismerésnek. Ennek a mozdulatlan örök igazságnak akarója az Isten, aki a valóság világába helyezi át ezeket az örök igazságokat, amikor itt a földön létrehozza az emberi történelmet.

Erre a rövid bevezetésre azért volt szükségünk, hogy alapot vessünk Jézus történelmi szerepéről való felfogásunknak. Jézus Krisztus a zsidó történelem keretén belül jelent meg, mint az írárok mondják „*az idő teljességében*”. A zsidó nép a szentírás szerint választott nép. Hogy ez mit jelent, azt természetesen egy emberiesen gondolkodó kor meg nem értheti. De rögtön megérti az, aki a történelem alkotását Istennek tulajdonítja. A zsidó nép